

BARABÁS BORBÁLA

Konstruktív destrukció

Részletek egy államvizsga-dolgozatból és válogatás a diáktársak munkáiból

Művészet

A Művészet rovatban ezúttal a Partiumi Keresztény Egyetem 2019-ben végzett képzőművészet–grafika szakos hallgatóinak munkáiból válogattunk, Barabás Boglárka, Deák Grüman Edit, Varró Boglárka BA államvizsga-dolgozata, Angyal Olívia, Cseke Evelin és Szabó Csongor MA disszertációja alapján. Alább Barabás Boglárka dolgozatának szerkesztett, rövidített változatát olvashatják.

Diplomamunkám célja egy olyan plakátsorozat felépítése, amelyet a dekollázs technika visszafordításával hozok létre. Ez azt jelenti, hogy a dekollázs technikát (ami a széttépést, lerombolást, leszakadást jelenti) felhasználva úgy mutatok be egy munkafázist, hogy a szemlélő ne a rombolás folyamatát lássa, hanem az egyre jobban kibontakozó művet, ezáltal a negatívot (rombolás, szétszedés) felcserélje a pozitív (felépülés).

Ennek a munkafolyamatnak a fő célja a konstruktív plakát felépítése, destruktív technikával, vagyis egy plakátsorozat felépítése a dekollázs visszafordításával. Magának a plakátnak a témája a személyiségem fokozatos lebontása és megismerése. Minél mélyebbre ásunk a rétegekben, annál többet láthatunk a külső szemlélő által ismeretlen jellemből. (...) Mivel a dekollázs destruktív folyamat, aminek én az ellenkezőjét akartam kivitelezni és bemutatni, ezért a munkámhoz egy olyan témát kellett találnom, amely koncepciójában is felvezeti ezt a problémát. Saját magamból kiindulva az emberben lejátszódó helyzetekhez és állapotokhoz viszonyuló személyiség-megnyilvánulásokhoz nyúltam, vagyis az identitás lebontásához.

A dekollázsról

A dekollázs lényegében roncsolást, elszakadást, visszatépést, letépést vagy destruktív beavatkozást jelent. Különböző rétegeknek (papíryanagoknak vagy akár más tárgyakkal) az

egymásra helyezését és azoknak letépését. A dekollázs lényegében a kollázs technika fordítottja (nem hozzáadunk, hanem elveszünk belőle). Ez egy véletlenszerű felfedezés volt, amikor az oszlopokra és hirdetőtáblákra ragasztott plakátok letépésével új kép alakult ki, a művészek ezt felhasználva új alkotásokat hoztak létre.

A kollázs különféle elemek és anyagok egyesítését, ragasztását jelenti, így létrehozva egy művet. Ezzel ellentétben a dekollázs kialakításához a művész a már meglévő dolgokat bontotta-tépte-rombolta le, destruktív módon létrehozva a képet (...) A dekollázs teljesen ambivalens. Önmagában hordozza, hogy mi az, ami látható, és mi az, ami rejtve van. És mégis, a rétegek történeteket tartalmaznak, a közzférában elbeszélőként működnek. A rétegek egymástól függetlenek, megjelenhet filmplakát, egy politikus arcképe, reklámplakát, hirdetés stb., ám ha dekollázsként jelennek meg, elveszítik eredeti mondanivalójukat (funkciójukat/identitásukat), és a látvány kap hangsúlyt. (...)

A művész nem hiányosságként fogja fel a plakát letépett részleteit. Beavatkozva egy új irányt és perspektívát ad a műnek. Mi történik pontosan a

visszafelé irányításban? Egy szubverzív (rendbontó/felforgató) cselekedet a kívülállónak, de magabiztosan álló alkotás a közsférában a művésznek. Mielőtt elszakadna, van egy észlelés, amelyet az adott dolgok összefüggésének töredéke és részlete alkot. A különválás ebben a pillanatban kezdődik. Az információs anyag termelési anyaggá válik. Attól függően, hogy a poszterek milyen ragasztóanyagot tartalmaznak, az eltávolítás során elszakadnak, és még több réteget tárnak fel a kívülállók előtt. Az időnek és a környezet hatásainak kitett nyomtatott papír értékes eszközzé alakul. Olyan munkát szerettem volna létrehozni, amely attól függetlenül, hogy a lebontás/szétbontás használatával készül, mégsem a destrukció fogalmát hordozza magában, hanem éppen az ellenkezőjét. Nem az a célom, hogy teljesen kizárjam magát a pusztítást, hanem az, hogy a destrukció és a konstrukció egyazon időben ugyanúgy jelen legyen és megférjen egymás mellett, sőt, kiegészítse egymást. Tudtam, hogy nem használhatom a véletlenszerűség elvét, hiszen ahhoz, hogy felépítsek valamit, ismernem kell az alapot és az egymáson fekvő rétegek kapcsolódásának kialakítását. A rétegek egymást segítik, és mindegyik hozzájárul a végső „lerombolt” kép „felépítéséhez”. Mivel a legkézenfekvőbb téma, amivel ezt a kapcsolatot demonstrálni tudtam, az emberi személyiség volt (jelen helyzetben a saját személyiségem), ezért úgy döntöttem, hogy ezt fogom lebontani részleteire, de nem olyan konkrét módon, hogy más egyáltalán ne tudjon azonosulni vele. Attól függetlenül, hogy minden egyén más, a felépítésük és struktúrájuk hasonló. (...)

Részletes munkaleírás

Munkafolyamatom végső terméke hat plakátfázisból fog állni. Ezen a hat képen láthatjuk, ahogy a rétegek lebontásával kibontakozik a megismerés, mint személyes betekintés az egyén képi világába. Az első öt képen a folyamatnak a lefotózott fázisai lesznek bemutatva, mindegyik egy-egy címmel ellátva, amely az adott szegmens egy szóban meghatározott tartalma. Minden „lerombolt/lehámozott” réteg mögött egyre tágabb betekintést nyerhetünk a személyiségem szubjektív módon ábrázolt formájába. Az utolsó plakát nem fotódokumentáció formájában jelenik meg, hanem a kézzelfogható úgynevezett „szétrombolt”, de felépített munka lesz.

A képen egy olyan formavilág lesz, amely alatt több réteg helyeződik el. Ezeket letépve fázisonként egyre több kerül napvilágra a végső munkából. Ezt a folyamatot lefotózva és kiállítva a nézők láthatják, hogyan épül fel a mű a dekolázs használatával, csak éppen nem egyre kevesebb lesz a munkából, hanem minél többet tépek le belőle, annál többet adok hozzá a végső megismeréshez, és annál többet láthatnak majd a nézők is.

Az első képen a dekolázs legfelső rétege látható, amely lényegében egyfajta biztonságot/védelmet szimbolizál, de ugyanúgy beletartozik a műbe, mint az összes többi réteg. A buborékfólia itt ugyanazt jelképezi és ugyanazt a szerepet játssza, amire ki lett találva (persze itt nem kézzelfogható, hanem kép formájában). Az emberek arra használják, hogy megvédjék a külső hatásoktól a becsomagolt dolgot, ne sérüljön; a fólia egyfajta ellenállást biztosít. Ezen a védelmen áthatolva betekintést nyerhetünk majd a következő réteg szegmensébe, ezzel elősegítve a megismerés egy újabb szakaszát. Miután áthatolunk a védőrétegen, bepillantást nyerhetünk egy másik jellemvonásba. Itt még mindig a biztonságos környezet van túlsúlyban, és csak minimális mennyiséget láthatunk a szemünk elé táruló ismeretlenből. Ez jelképezheti az emberi megismerés első mozzanatát (a gát lerombolása egyben a karakter felépítése).

Ezt lebontva egy egyszerű sárga réteg kerül elő. Számomra ez a szín azt jel-

képezi, hogy már mutatunk valamit magunkból, egy érzést, egy hangulatot, vagy csak a stílusunkhoz közel álló színt, de ez egyben egyfajta ellenállást is jelez a szemlélőnek az élénk egyszínűsége miatt. Ahhoz, hogy megismerjünk valamit, előbb szét kell szednünk és meg kell oldanunk azt. Nem lát-szatra alapozva ismerjük meg az ismeretlent. Minden és

tett és megfejtésre vár, addig nem mondhatjuk el valakiről, hogy ismerjük, amíg néhány szálát ki nem bogozzuk, rejtvényét meg nem fejtjük. Ezt jelképezi a plakátom harmadik rétege.

mindenki komplex összetételű, megfejtést igényel, aminek az előzménye a megértés. Ezt szimbolizálja a munkám következő rétege. Egyfajta rejtvény, igényli a beavatkozást, a kommunikációt és a korrelációt. Habár maga a réteg nem nevezhető egy szó szerint vett rejtvénynek, a betűk mégis ezt jelképezik.

Azáltal, hogy rendszertelenül felsorakoztatva látjuk a betűket, az agyunk azt érzékeli, hogy egy megoldásra váró problémával, egy rejtvényvel áll szemben. Minden egyén össze-

A negyedik rétegben meg szeretném mutatni, hogy mindennek van jó és rossz oldala. Ez ugyanígy érvényes minden személyre is. Az már az egyéneken múlik, hogy mennyi betekintést enged másoknak ezekbe az oldalakba. Bizonyos ideig lehet álcázni ezt az oldalunkat, de van, ami nem maradhat örökre rejtve. Az arcképem negatív formátumával

*Protection, 2019,
C-print, 50 x 70 cm*

*Mood, 2019,
C-print, 50 x 70 cm*

szerettem volna kifejezni ezt a jellemvonását az embernek. Van olyan ember, akinek előbb látjuk meg a rossz oldalát, és csak később mutatkozik meg a jó. Ez fordítva is működik, embertípustól függően. Ezt az oldalunkat nem lehet elnyomni, megváltoztatni is csak nehezen. El kell fogadni, mert nélküle nem létezne jó oldal. Ez is egy kontrasztot ad

ban hibásnak számítanak, de jelen esetben a munkám elengedhetetlen része a „meghibásodás”. Mind ismerjük azt a mondást, hogy az ember a hibáiból tanul. Az én munkám struktúrája is hasonló, hiszen a

az egyéniségnek, akkor is, ha nem feltétlenül jó dolgot szimbolizál.

Az előbbieken megemlítettek miatt is, a következő rétegen megmutatkozik ugyanannak a képnek a pozitív oldala. Itt már kiforrni látszik maga az egyén. Ez nevezhető annak a pillanatnak, amelyben az általunk megismert ember megmutatja a természetét, egyéniségét, a hibáit, minden negatívumát és pozitívumát. A „hiba” szó nagy jelentőséggel bír, mert a szétroncsolt, eltépett dolgok általá-

hibákból épül fel, azok elengedhetetlen részei a végső fázis kialakulásának.

A hatodik, egyben utolsó rétege a dekollázsomnak azt a belső éneket jeleníti meg, amelyet nem mutatok meg senki másnak, még saját magam sem ismerem igazán. Ennek a belső rétegnek az a célja, hogy ne

*Riddle, 2019,
C-print, 50 x 70 cm*

*Negative, 2019,
C-print, 50 x 70 cm*

fejezzen ki konkrét dolgot, de könnyebben bele lehessen látni abba a világba, amelyet elképzelttem a plakát készítésekor, továbbá hogy ne csak én tudjak azonosulni vele, hanem a szemlélő is, egy olyan ideát képzelve bele, amelyet ő akar. Azért használtam vörös színt egységes réteggént, mert ad egy mélységet a képnek, és nincsen konkrét megjelenítése az egyéniségem szempontjából. Itt közrejátszik az a felvetés is, hogy ez a belső identitás bármikor változhat, és még én sem tudom konkrét képi formával megfogalmazni.

*Recognition, 2019,
C-print, 50 x 70 cm*

*Her, 2019,
C-print, 50 x 70 cm*

A vörös szín szimbolikus jelentése a földdel és az anyagi világgal való kapcsolat, az ősi életenergia, a születés, kezdet, erő és vér (ami fizikai szempontból is azonosul az emberrel). Negatív érzelmi jelentése az agresszió, a harag, a sérelmek, valamint a pusztító szenvedély, ami kapcsolódik a destrukcióhoz is.

A piros rétegen megjelenő felirat („HER”) az utolsó plakát címe. Habár rólam van szó, mégis úgy éreztem, a harmadik személyben való megfogalmazás jobban érzékelteti a plakátom mondanivalóját, mint ha azt írnám rá, hogy „ME”.

Bemutatósmód

A munkámat hagyományos módon fogom prezentálni, falra felhelyezett plakátokként. Minden egyes réteg kibontakozásakor lefotózom a plakátom akkori fázisát, címet adok nekik, és egymás után helyezem fel őket a falra; az utolsó szegmens maga a kész dekollázs lesz. Míg az első öt szakaszban csak szemmel érzékelhetők a rétegek, addig a végső plakáton kézzelfoghatóak lesznek a részletek, a képek rétegzése, vastagsága és roncsolódása.

Emellett még készül majd egy stop-motion, azon látható lesz minden egyes apró tépése a dekollázsnak. A videóban észlelhető lesz a szemünk előtt kialakuló, darabjaira szedett dekollázs. Ezzel az a célom, hogy a néző minden pillanatát láthassa a „destruktív-konstrukciónak”, és

nagyobb bepillantást nyerhessen a fogalom mögött rejlő munkafolyamatba.

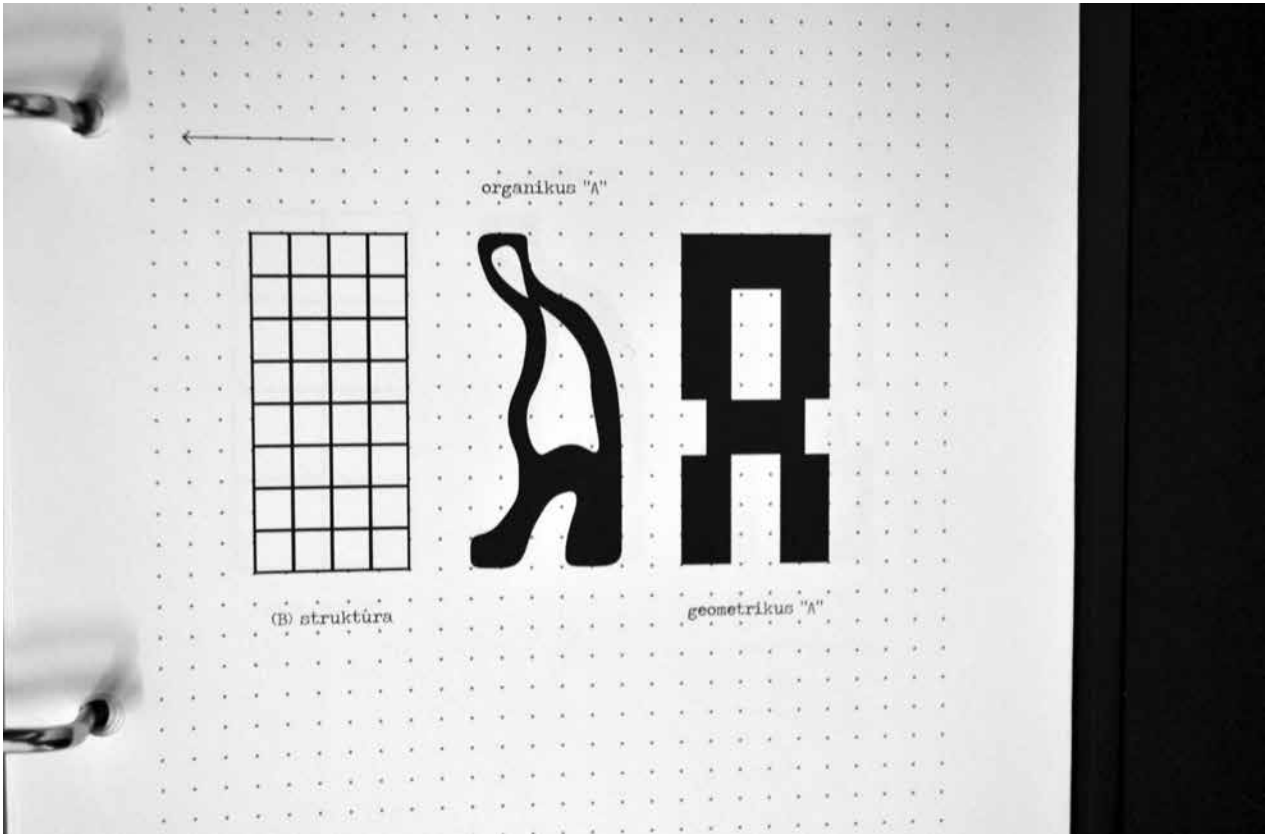
Összegzés

Dolgozatomban folyamatosan azt a felvetést boncolom, hogy hogyan jöhet létre a konstruktív destrukció. Hogyan állja meg a helyét ez a két teljesen ellentétes fogalom egymás mellett, valamint hogyan egészítik ki egymást. A munkám megvalósításához szükség van destrukcióra, hogy annak eredményeképpen létrejöhessen a konstrukció.

A dekollázs általában a letépett, szétroncsolt plakátok összessége; csak a látványvilága lényeges, de mivel a plakátrétegek

témája nem egyezik, ezért konkrét üzenete nincs a dekollázsnak, annál kevésbé, mivel a véletlenszerűségeen alapszik. A néző ilyenkor egy olyan kavalkádot lát, amelyet nem lehet megfejteni. Én ezt a technikát használva épp az ellenkezőjét akartam elérni. Tudatosan ragasztva egymásra a rétegeket, úgy szerettem volna lebontani a dekollázst, hogy valami új dolog épüljön fel, amely mind üzenetében, mind látványvilágában magában hordoz egy konkrét témát. (...)

Szerkesztette: **SZILÁGYI ALADÁR**

Cseke Evelyn: „arcMÁSarc” című, identitására vonatkozó vizuális kísérletében a bőre külső burkát próbálja magáról lehámozni, levenni a nyomatai által. „A bőrt, amely elvált minket a világtól, próbálom levetkőzni magamról, mint egy ruhadarabot. Munkámnak ez a vállfa jellege erre utal. Ugyanis ahogy levetünk magunkról egy-egy ruhadarabot és vállfára helyezük, úgy helyezem én is a már készen lévő portréimat erre az állványra. Ahogy a ruháinkat cserélgetjük, változtatjuk, hasonlóképpen változtatjuk saját magunkat is. Valahányszor személyiségünk egy-egy változáson megy keresztül, egy ilyen változatot saját magunkból meghagyunk és felteszünk a már kész személyiség-gyűjteményünkbe” – írja dolgozatában, 2019.

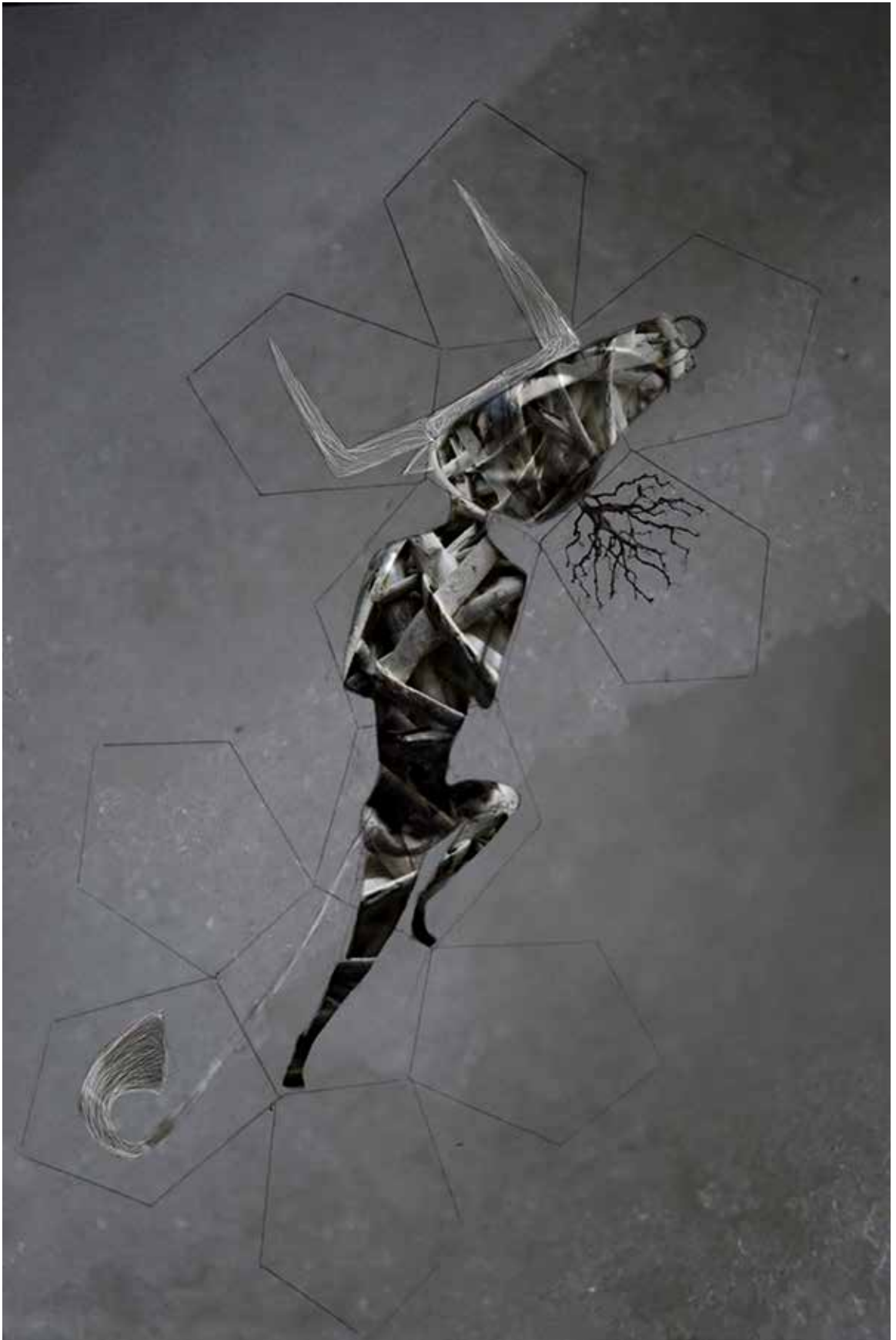
Varró Boglárka: Minden gondolat kockadobás. Egy 50 x 50 centiméteres munkafelületen markerrel megközelítőleg ezer mozdulatban rögzíti a tükörkocka mozgását addig, amíg a lap lassan befeketedik. Diplomamegvédésén a körülbelül kétszáz fotóval megörökített folyamatról stop-motion videót és egy 100 x 200 centiméteres bannerre kinyomtatott 168 fotót mutatott be.

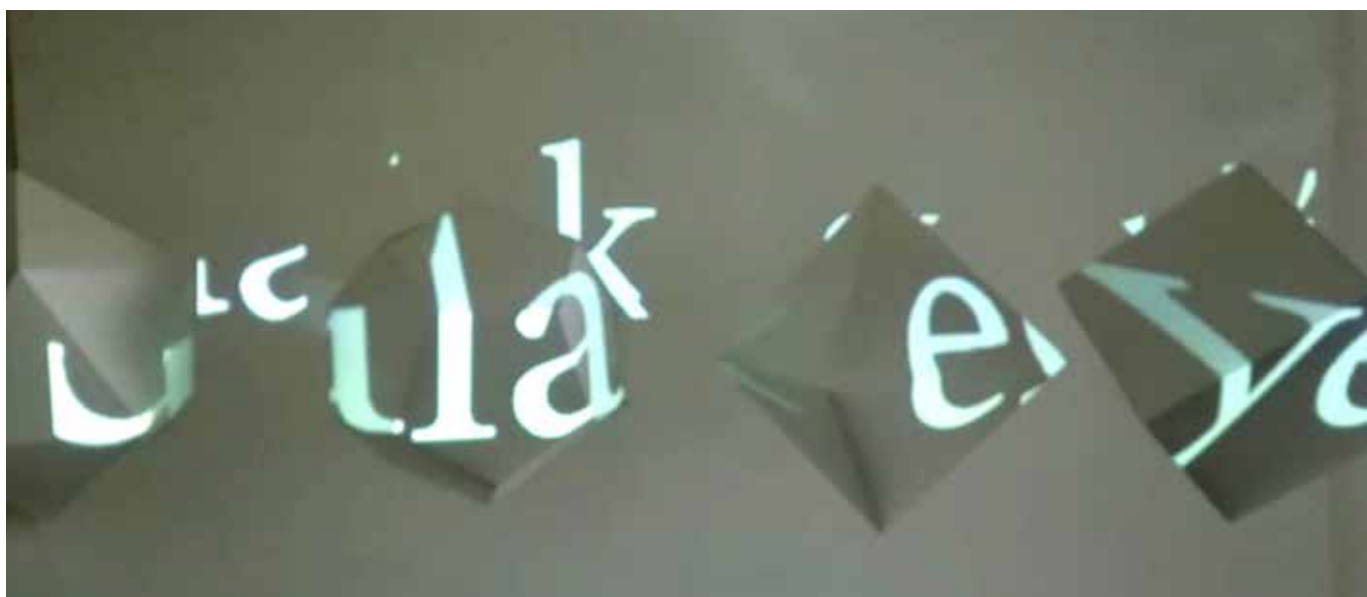
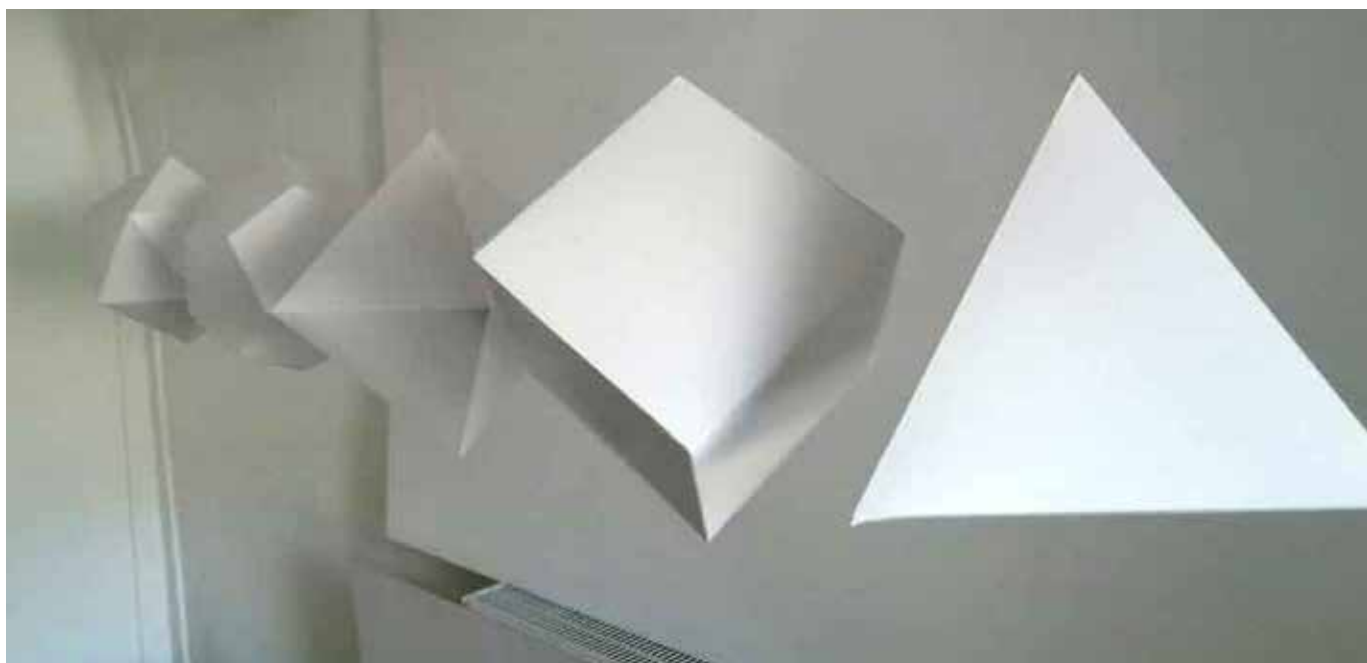

Szabó Csongor: (lásd a 3., belső borítón) kísérleteinek java része, a rajz parányi részleteire fókuszálva, a vizuális nyomok létrehozására irányult, a véletlenszerűnek tűnő attribútumok törvényszerűségeit kutatta. Így jutott el a „Rezgés-rajzkeverő” megalkotásához. Gépe egy 30 x 30 centiméteres rajzfelületen dolgozó rajzeszköz, melynek elmozdulását a négy sarokból induló rezgések okozzák. „A sűrű, egymásutáni pontokból összetevődő vonalak irányát az egy-négy pontból érkező rezgések frekvenciája és működtetésüknek »ritmusa«-sorrendje szabályozza. Az eszköz a különböző pontokból érkező és időben egymástól elkülönülő vagy egyszerre bekövetkező fizikai hatásokat alakítja (keveri) vizuális képpé. A rezgéseket DC motorok tengelyén levő aszimmetrikus nehezék forgása generálja. Ez a vezérlőpulton állítható, mely a motorokkal, illetve ezek áramforrásával van összekötve, és szabályozza a rezgés frekvenciáját és időtartamát.” A rajzeszköz a rezgések fokozataiból és a nézők beavatkozásából hihetetlen szépségű, változatos alakzatokat hoz létre.

Marchis Dóra: az autista gyermekek rajzait felhasználva készítette el Plakát a kiterjesztett valóságban című mestermunkáját, 2019

Angyal Olívia: témafelvetésében a logosz és a mítosz összeférhetetlenségének viszonyrendszerét fejtette ki két meghatározó szimbólum segítségével. A logosz szimbólumaként a platóni világtrend kialakulási elvének motívumait, a platóni szabályos testeket használta. A mítosz szimbolizálására pedig mitológiai lényeket választott. Az alkotás folyamatában „a platóni testek torzulási lehetőségei”-t dolgozta fel „a mitológiai lények testekhez való társítása által és a torziók meghatározását tárgyaló egyik szöveg testekre való vetítése segítségével. A végeredmény pedig egy térinstalláció lett, melynek címe Anti-Platón. Ez az installáció érzékelteti a nézővel a formák torzulási lehetőségeit sík és tér kontextusban is, és témafelvetésében interpretálja a logosz és mítosz

összeférhetetlenségének viszonyrendszerét”. Munkája folyamán a fent említett két meghatározó világszemléletet kontrasztba állította, majd elegyítette őket, kísérletezve a keveredésükből létrejövő különös rendszerhibák vizuális megfogalmazásával. A platóni testekre vetített ideatorzulás illúziói, akár a torzszülött mitikus lények a mitológiában, biológiai ellenanyag szerepkörben tetszelegnek, a vizuális művészetben pozitív hatást váltva ki.